

Pensioenbeleid als antwoord op onzekerheid over de lange termijn

Frank Vandenbroucke
Universiteit van Amsterdam

**Keynote bij het Colloquium 'Perspectieven in Brussel:
anticiperen om beter te besturen'**

Brussel, 14 maart 2017

Documentatie

- European Commission, *The 2015 Ageing Report*, European Economy 3/2015
- Rapport van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 (www.pensioen2040.belgie.be)
- Erik Schokkaert, Pierre Devolder, Jean Hindriks, Frank Vandembroucke, *Towards an equitable and sustainable points system. A proposal for pension reform in Belgium*, Discussion Paper Series DPS 17.03, February 2017, Department of Economics, KULeuven.
- Jean Hindriks, Pierre Devolder, Erik Schokkaert et Frank Vandembroucke, *Réforme des pensions légales : le système de pension à points*, Regards Economiques n° 130, Mars 2017.

www.frankvandembroucke.uva.nl

Overzicht van de presentatie

- Voorspellingsmodellen als ‘gestructureerde pedagogie’; het *Ageing Report 2015* als voorbeeld
- Wat leren we uit het *Ageing Report 2015*?
- Wat zijn de doelstellingen van een hervorming, volgens de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040?

Voorspellingsmodellen als ‘gestructureerde pedagogie’; het *Ageing Report 2015* als voorbeeld

- Ageing Working Group
- Rapport presenteert analyse van:
 - verklaringen van verschil met eerdere projecties (*Ageing Report 2012*);
 - impact van ‘risicofactoren’;
 - ‘drivers’ van het geprojecteerde resultaat.

The 2015 Ageing Report

- Voorspellingen op basis van maatregelen die effectief genomen zijn tot en met december 2014 (incl. regering Di Rupo, excl. reg. Michel)
- Terminologie gebruikt in de volgende slides:
 - *Public pensions*: “wettelijke pensioenen” = eerste pijler
 - *Old age dependency*: “ouderenafhankelijkheid” = verhouding (aantal mensen 65+)/ (aantal mensen op actieve leeftijd, 15-64 of 20-64)
 - *Total economic dependency*: “totale economische afhankelijkheid” = verhouding (aantal personen zonder werk, kinderen en ouderen inbegrepen)/ (personen die aan het werk zijn tussen 15 en 74 jaar)
 - *Life expectancy at 65*: “levensverwachting op de leeftijd van 65 jaar”
 - *Coverage*: “dekking” = verhouding (aantal gepensioneerden)/ (bevolking 65+)
 - *Labour market*: “arbeidsmarkt” \approx werkzaamheid
 - *Benefit ratio*: “uitkeringsratio” \approx verhouding (gemiddeld pensioen)/ (gemiddeld loon)

Verklaringen voor wijzigende projecties (AR 2015 vs. AR 2012)

'Base year' effect (neutraal voor EU als geheel)
Demographic dependency (gunstiger)

Table 1.1. Projections of ageing (in percentage of GDP)

Country	AR 2012*	Change in assumptions	Improvement coverage / modelling	Constant policy interpretation	Policy-related changes	AR 2015	AR 2015 - AR 2012
BE	4.6	-0.9			-0.2	3.5	-1.1
BG	2.2	-1.7		-0.4	-0.5	-0.4	-2.6
CZ	3.1	-1.7	-0.2		-0.4	0.8	-2.3
DK	-1.3	-1.4			-0.5	-3.2	-1.9
DE	3.0	-0.4			0.2	2.8	-0.2
EE	-0.3	-1.1				-1.4	-1.1
IE	2.6	-0.1	0.0		-0.9	1.6	-1.0
NO	3.8	-1.6	0.3			2.5	-1.3
EU**	1.6	-1.2	-0.3	0.0	-0.3	-0.1	-1.7
EA***	1.8	-1.1	-0.3	0.0	-0.4	0.1	-1.7

Analyse van risico's: België

Baseline: publieke uitgaven voor pensioenen stijgen met 3,3% van het BNP tussen 2013 en 2060

Public pensions, gross as % of GDP (difference from Baseline)	Ch 13-60
High life expectancy (+2 years)	0.7
High labour productivity (+0.25 p.p.)	-0.9
Lower labour productivity (-0.25 p.p.)	0.9
High employment rate (+2 p.p.)	-0.4
High emp. of older workers (+10 p.p.)	-1.0
Lower migration (-20%)	0.5
TFP risk scenario	1.0
Policy scenario linking retirement age to increases in life expectancy	-1.7

Analyse van (ongunstige) risico's: impact op wijzigingen in pensioenuitgaven 2013-2016, BE vs. andere landen

België is gevoeliger voor risico's dan andere landen

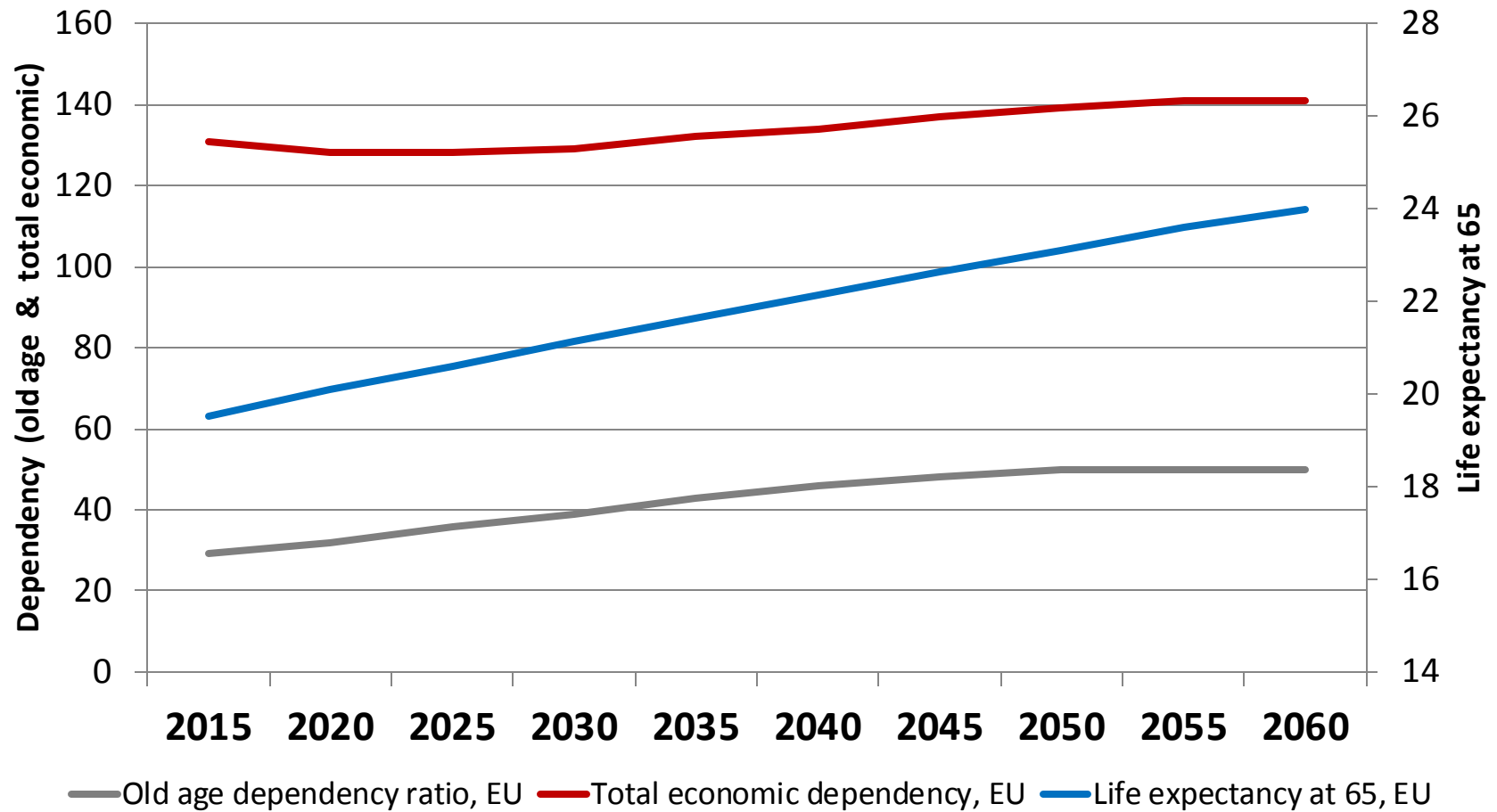
Countries	Change 2013-60 baseline	Higher life expectancy	Lower migration	Lower labour productivity	Lower TPF (risk scenario)
LU	4.1	0.4	0.8	0.3	1.1
SI	3.5	0.9	0.5	0.2	0.3
BE	3.3	0.7	0.5	0.9	1.0
MT	3.2	0.6	0.6	0.3	0.4
DE	2.7	0.4	0.2	0.0	0.1
NO	2.5	0.2	0.4	0.0	0.0
SK	2.1	0.0	0.1	0.5	0.4
IE	1.1	0.4	0.3	0.0	0.0
NL	0.9	0.1	0.1	0.0	0.0
CZ	0.7	0.6	0.3	0.3	0.4
UK	0.7	0.5	0.2	0.0	0.0
AT	0.5	0.4	0.8	0.6	0.6

Wat leren we uit het *Ageing Report 2015*?

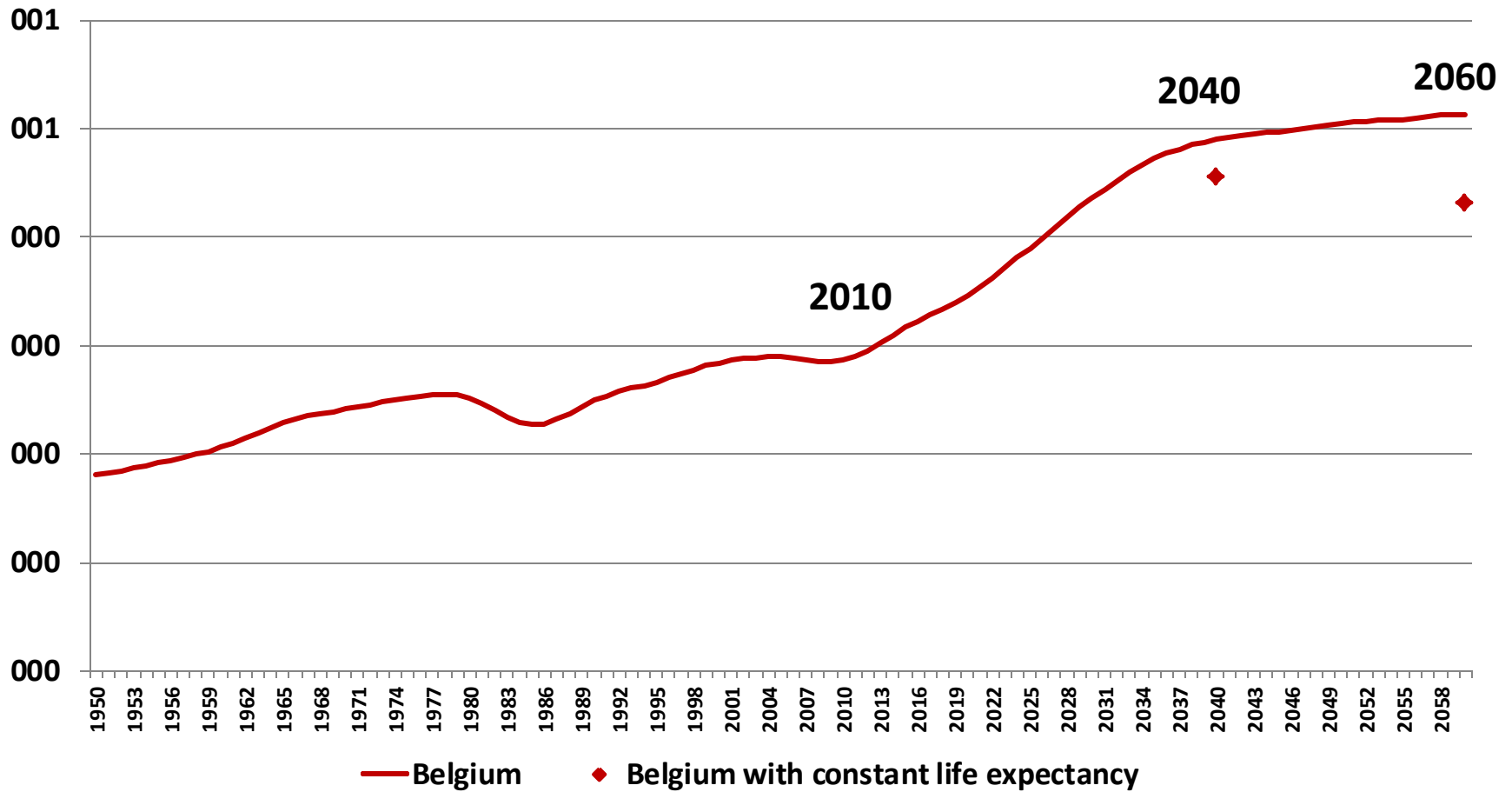
- Voorspellingen op basis van maatregelen die effectief genomen zijn tot en met december 2014 (incl. regering Di Rupo, excl. reg. Michel)
- Terminologie gebruikt in de volgende slides:
 - *Public pensions*: “wettelijke pensioenen” = eerste pijler
 - *Old age dependency*: “ouderenafhankelijkheid” = verhouding (aantal mensen 65+)/ (aantal mensen op actieve leeftijd, 15-64 of 20-64)
 - *Total economic dependency*: “totale economische afhankelijkheid” = verhouding (aantal personen zonder werk, kinderen en ouderen inbegrepen)/ (personen die aan het werk zijn tussen 15 en 74 jaar)
 - *Life expectancy at 65*: “levensverwachting op de leeftijd van 65 jaar”
 - *Coverage*: “dekking” = verhouding (aantal gepensioneerden)/ (bevolking 65+)
 - *Labour market*: “arbeidsmarkt” \approx werkzaamheid
 - *Benefit ratio*: “uitkeringsratio” \approx verhouding (gemiddeld pensioen)/ (gemiddeld loon)

Dependency and demographic change in the EU

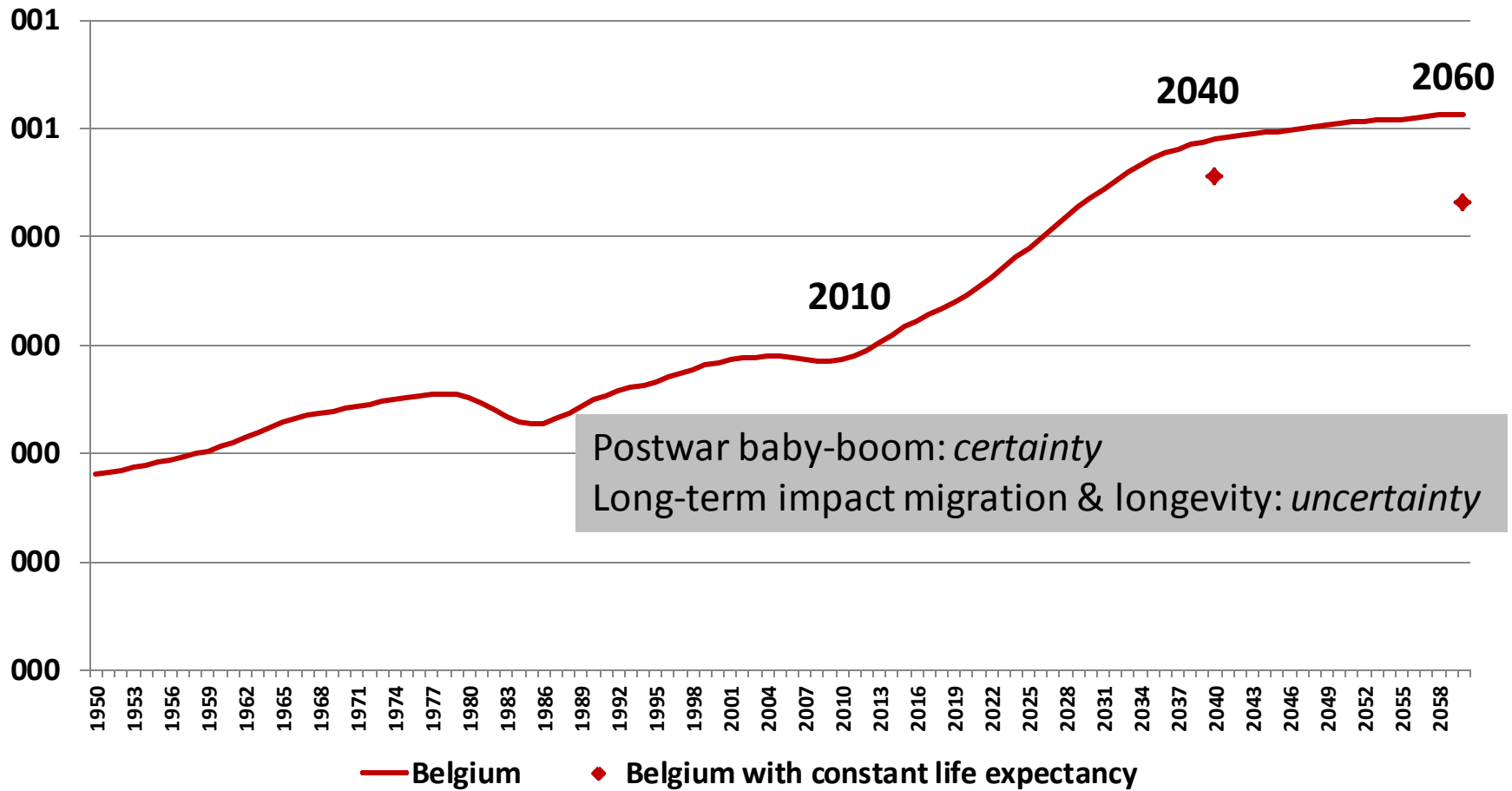
Terminologie in het Nederlands: zie slide 4

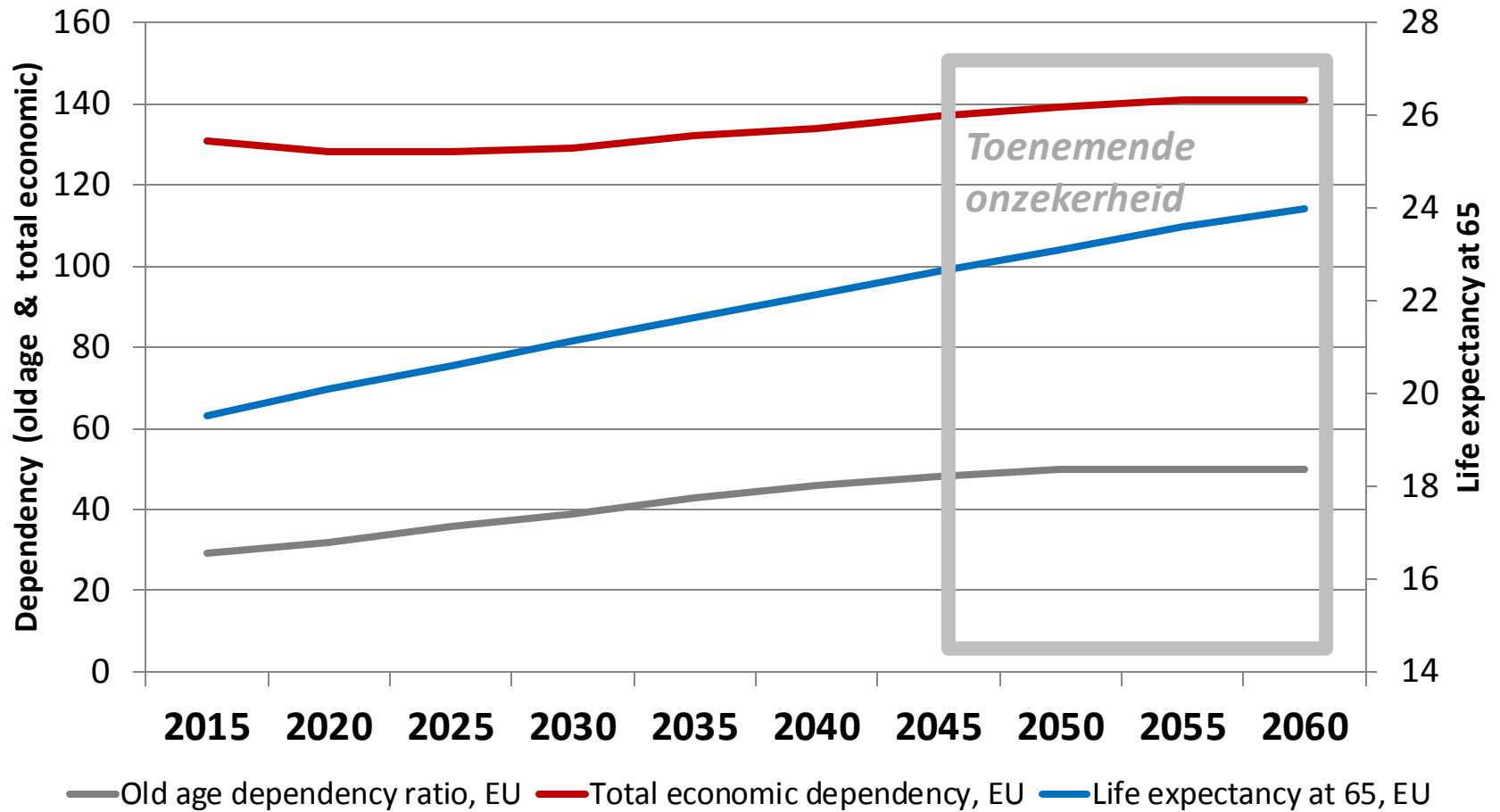
Old age dependency ratio in Belgium [65+]/[20-64]

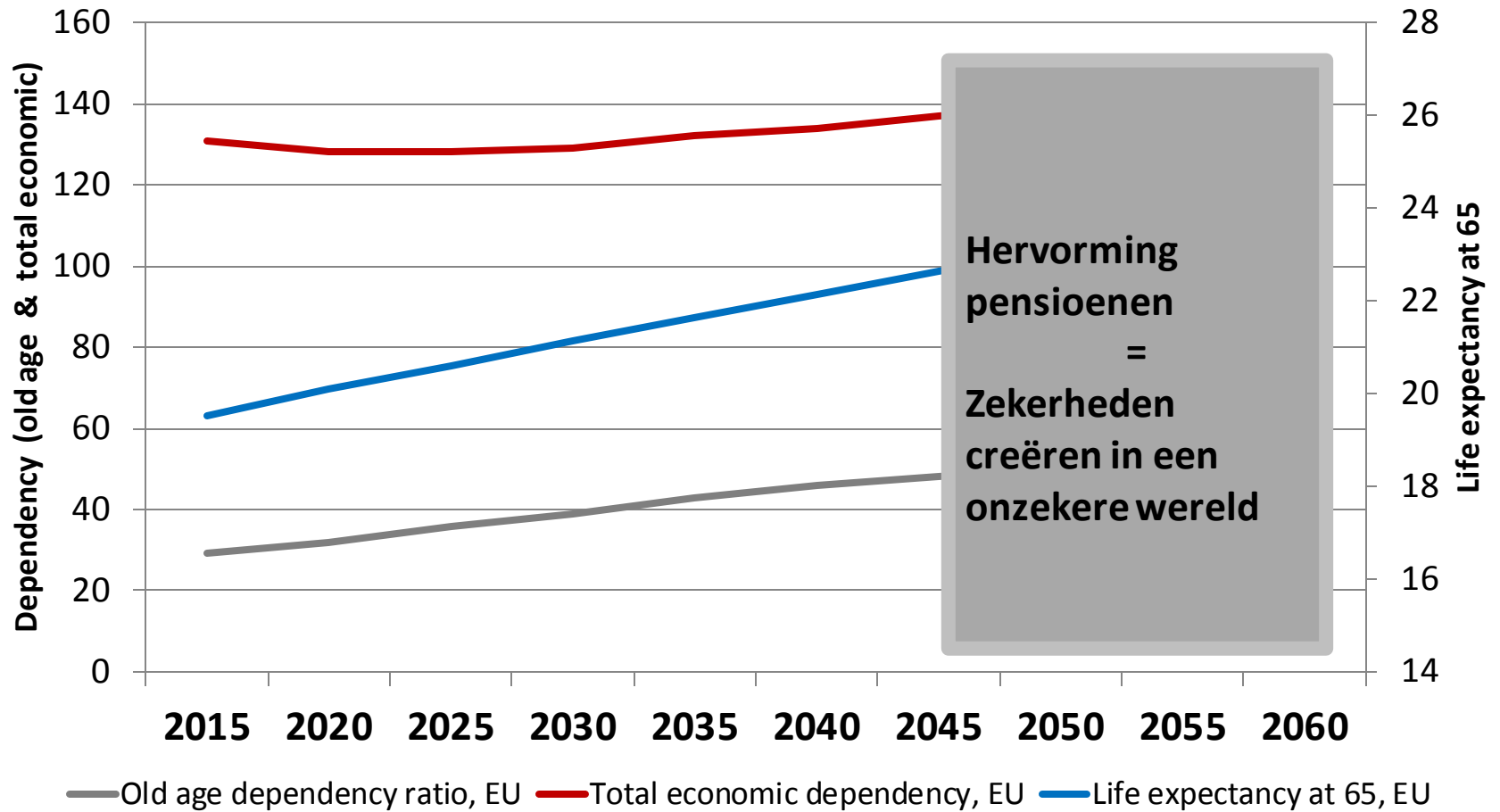
Old age dependency ratio in Belgium [65+]/[20-64]

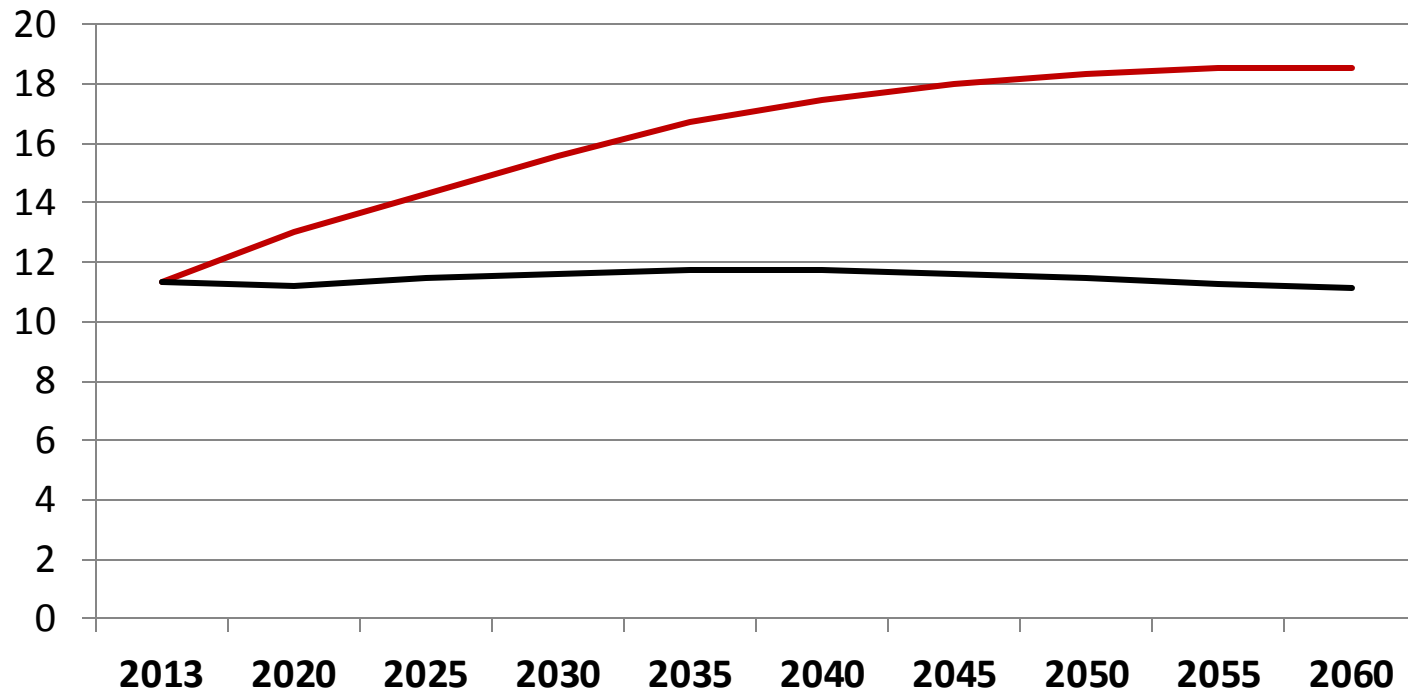
Dependency and demographic change in the EU

Dependency and demographic change in the EU

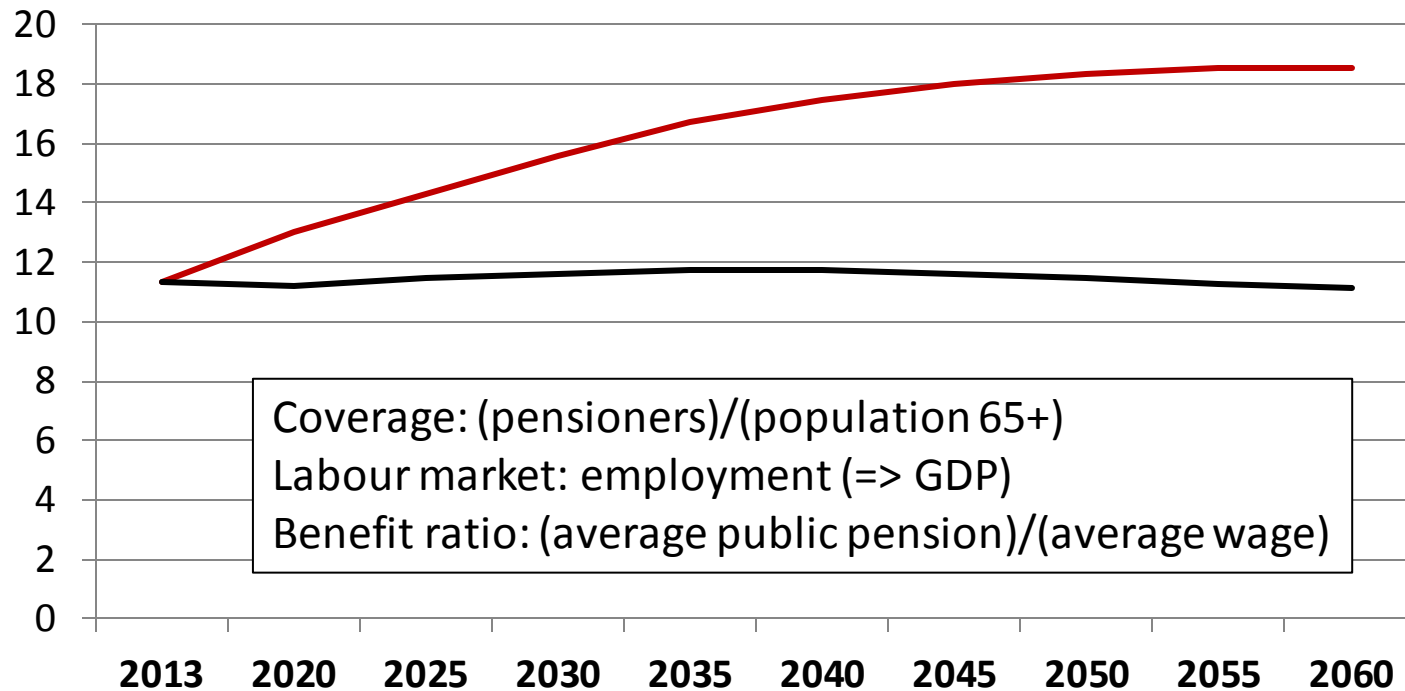

Drivers: public pension spending, % GDP, EU

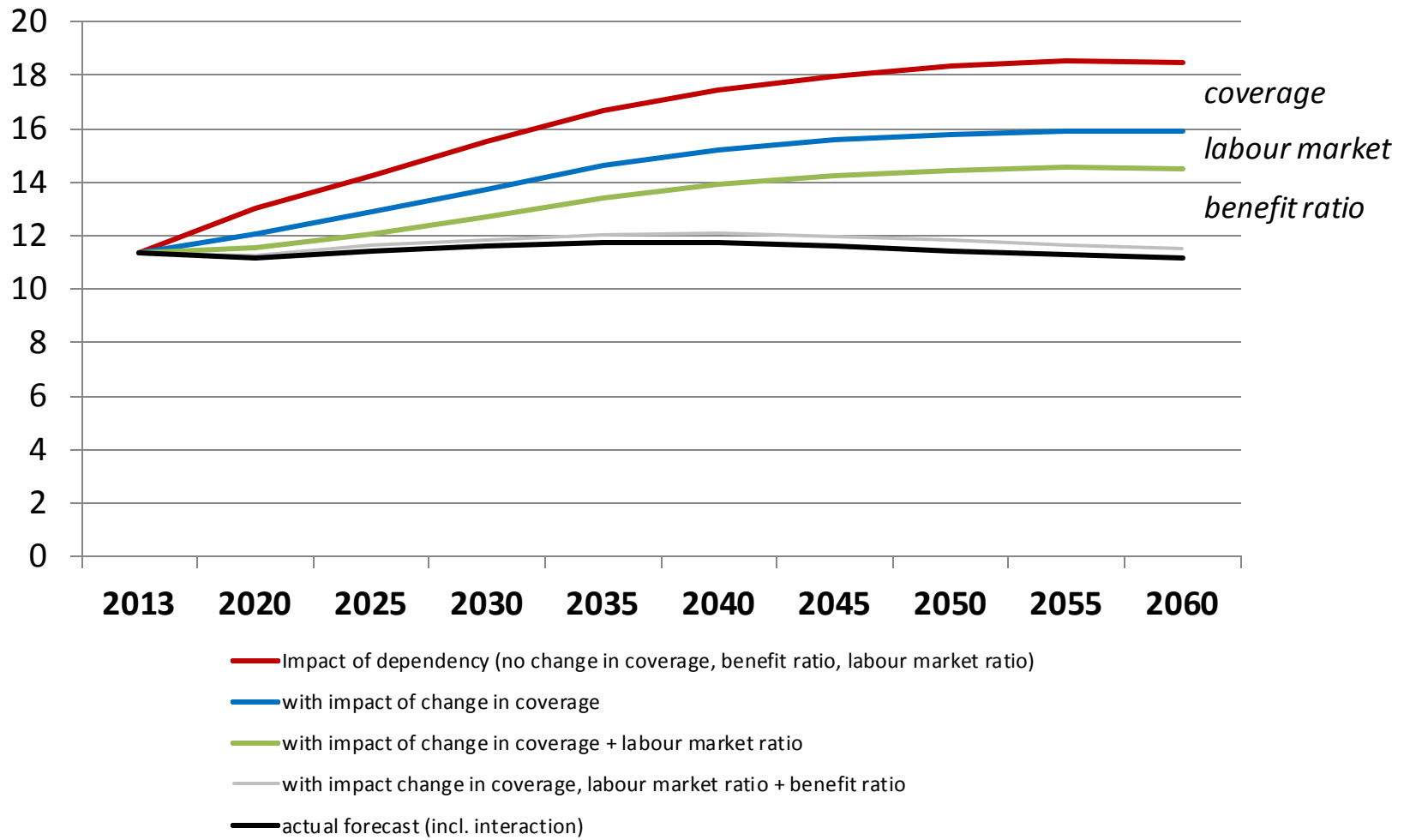
- Impact of dependency (no change in coverage, benefit ratio, labour market ratio)
- actual forecast (incl. interaction)

Drivers: public pension spending, % GDP, EU

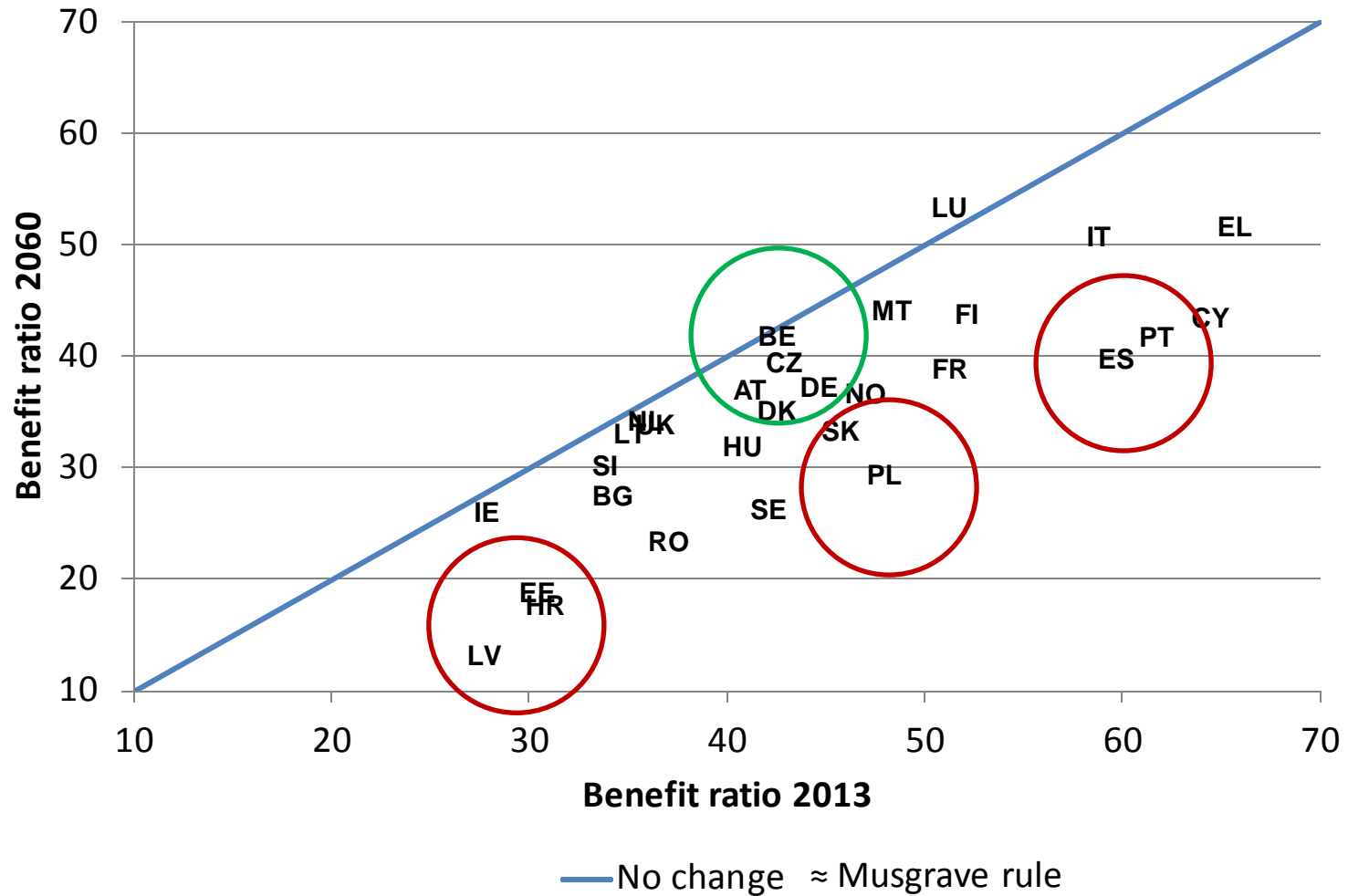

- Impact of dependency (no change in coverage, benefit ratio, labour market ratio)
- actual forecast (incl. interaction)

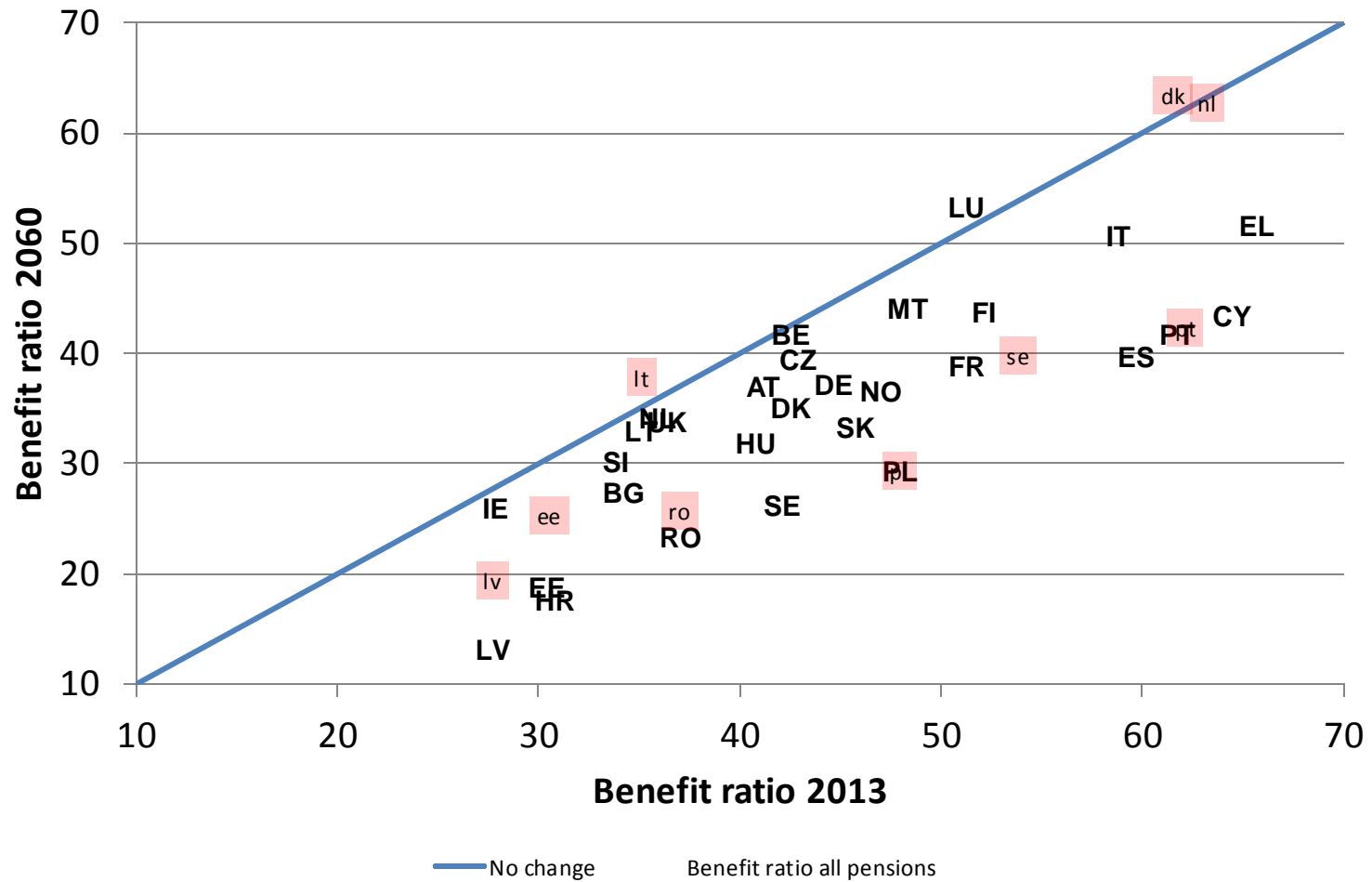
Drivers: public pensions spending, % GDP, EU - decomposed

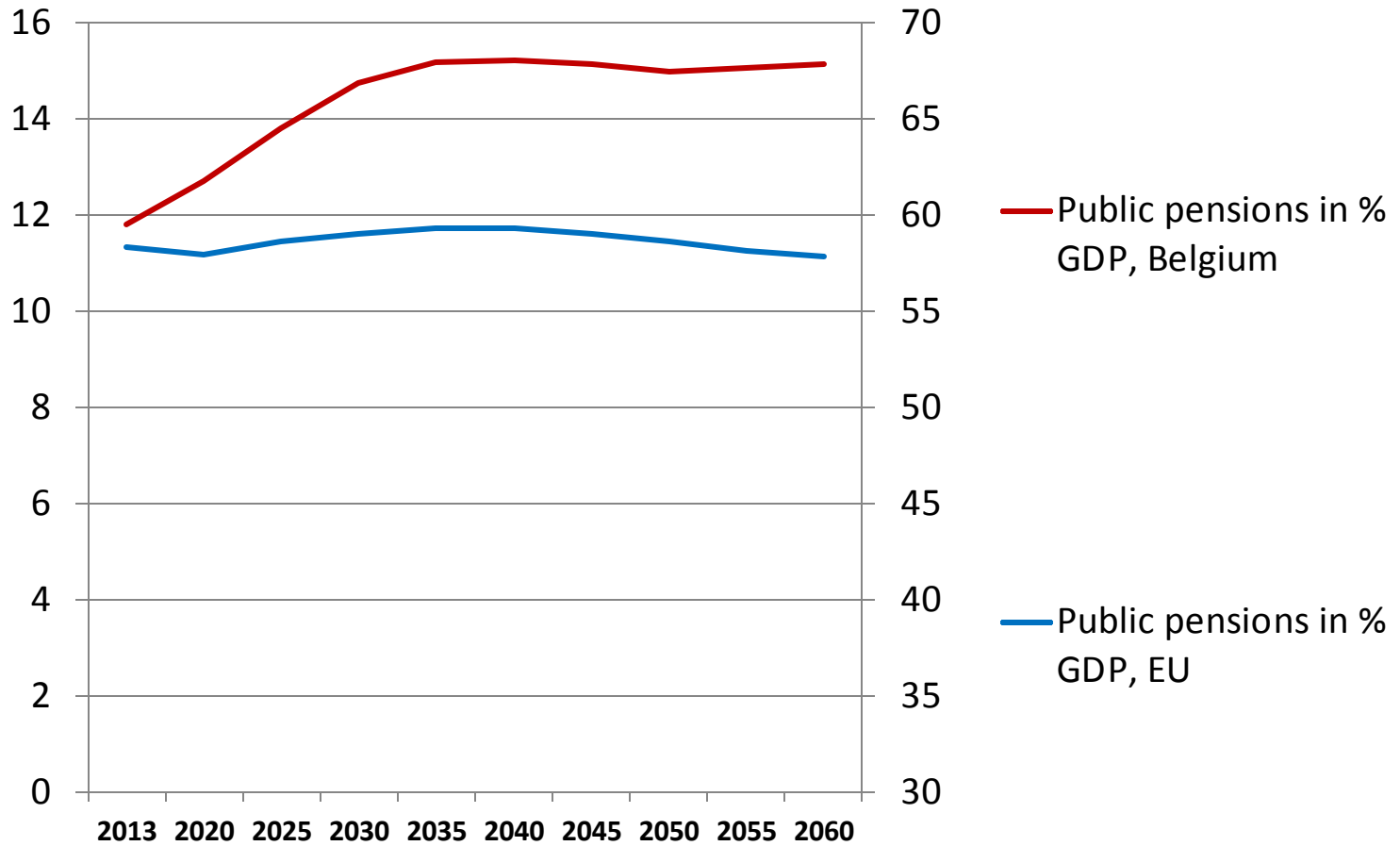
Change in public pension benefit ratios, 2013 to 2060

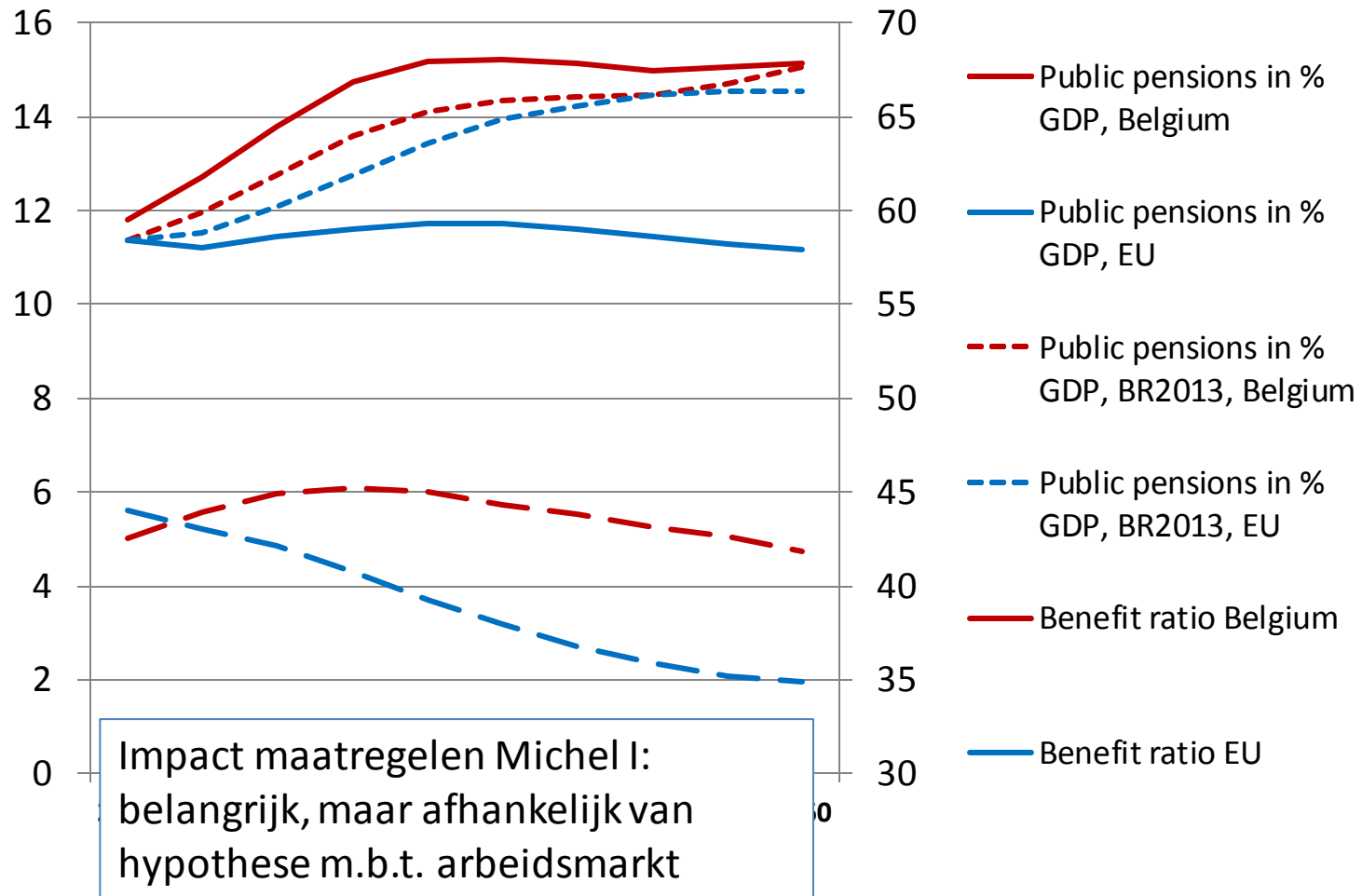
Change in pension benefit ratios, including private pensions

Belgium and EU compared: public pension spending

Belgium and EU compared: pension spending + benefit ratio

Doelstellingen van pensioenhervorming

- De gemiddelde **verhouding tussen de inkomens van de gepensioneerden en de inkomens van de actieven** moet zich binnen een wenselijke bandbreedte situeren (“noch *defined benefit*, noch *defined contribution*, maar *defined ambition*”)
- Ook de **bijdragen op de arbeidsinkomens** moeten binnen een bepaalde bandbreedte blijven =>
 - Loopbanen verlengen
 - Financiering op andere basis dan arbeidsinkomens (o.m. factor vermogen)
- **Vooraf vastgelegde spelregels** verzekeren dat de doelstellingen van het pensioensysteem behaald worden en dat het financieel evenwicht in stand wordt gehouden, met een rechtvaardige spreiding van de inspanningen die daarvoor nodig zijn.